

TÀ GIÁO, BAI GIÁO , và LY GIÁO LÀ NHƯNG TAI GI PHAI TRÁNH ĐO ĐOC C HI P THÔNG TRIN VIN VINI GIÁO HAI CÔNG GIÁO ?

HAI :

xin chagi hai thích rõ thoi nào là Tà giáo, Bai giáo và Ly giáo trong Giáo Hai

Troi loi:

Loi ch soi Giáo Hai trên 2000 năm qua đã troi qua nhiu u khó khăn và thách đoi đoi n toi bên trong cũng như toi bên ngoài. Con Thuyoi n Phê rô đã nhiu u phen b oi chao đoi o vì soi ng gió toi b oi noi lên uy hi oi p. Nhiu ng oi n Chúa vin đoi đoi giúp đoi ng vin ng ,và quyoi n loi c c oi a toi thoi n soi không thoi ng noi i " **nhoi Chúa Giêsu đã hoi a khi Ngoi oi i thi oi p loi p Giáo Hai trên noi n toi ng Tông Đoi và trao quyoi n lãnh đoi o cho Phêrô. (Mt 16: 18) là Giáo Hoàng tiên khoi i c oi a Giáo Hai i. vin soi m oi nh "chấn đoi t các chiên c oi a Thoi y" (Ga 21:17)**

Nhiu ng khó khăn loi n toi bên ngoài đoi a toi i là nhiu ng cuoi c bách đoi o ngay toi thoi k oi đoi u c oi a Giáo Hai i soi khai cho đoi n ngày nay, khioi n cho hoi u hoi t các Tông Đoi và r oi t nhiu u giáo hoi u đã đoi c phúc toi đoi o, vì đã kiên c oi oi ng b oi o voi và soi ng đoi c tin Kitô Giáo troi oi c m oi i thoi loi c thù nghoi ch muoi n tiêu di oi t Đoi o Thánh c oi a Chúa Kitô.

C oi thoi , trên quê hoi oi ng Vi oi t Nam, hàng trăm ngàn giáo dân và giáo sĩ đã b oi mình vì đoi c tin Kitô Giáo trong thoi i các vua Nhà Nguyoi n (Minh M oi ng, Thi oi u Troi và T oi Đoi c) nhiu t là trong thoi i Tây S oi n và phong trào Văn Thân vào thoi k oi 19 là thoi i đoi m bách Đoi o Công Giáo đoi đoi i nhiu t oi VN. Nhiu ng nhiu máu các anh hùng toi đoi o đoi ra mà hoi t gi oi ng đoi c tin đã đâm bông, phát sinh hoa trái xum xuê oi khoi p m oi i noi i đoi c bi oi t trên cánh đoi ng truyoi n giáo VN, khioi n cho Giáo Hai i không nhiu ng đoi ng vin ng mà còn tăng troi oi ng m oi nh m oi voi m oi i m oi t cho đoi n ngày nay.

Ngoài nhiu ng khó khăn trên, Giáo Hai i –qua thoi i gian- còn phoi i đoi oi ng đoi u voi i nhiu ng tà thuyoi t , nhiu thuyoi t vô ngoi ,(Gnosticism) thuyoi t toi oi ng đoi i (Relativism) , thuyoi t vô thoi n(Atheism), thuyoi t c oi ng soi n (communism), ch oi nghĩa voi t ch oi t (materialism) ch oi nghĩa chuoi ng khoái loi c (hedonism) ch oi nghĩa toi c hóa(secularism) cùng voi i "văn hóa c oi a soi ch oi t" (culture of death)...toi t c oi đoi u thách đoi và nguy hoi i cho ni oi m tin Kitô Giao mà Giáo Hai i có b oi n phoi m phoi i ch oi ng đoi đoi hoi oi ng đoi n con cái mình gi oi voi ng đoi c tin troi oi c m oi i thách đoi c oi a thoi gi oi i toi c hóa x oi a và nay.

Và đoi gi oi voi ng đoi c tin KitôGiáo , Giáo Hai i còn phoi i đoi oi ng đoi u voi i ba tà thuyoi t xuoi t phát toi bên trong , đó là Tà giáo (heresy) b oi i giáo (Apostasy) và Ly giáo (Schism).

1-Tà giáo là tai gi ?

Tà giáo (heresy) hay loi c giáo toi c r oi i đoi o , là ch oi i hay nghi ngoi m oi t chân lý đoi c tin đã đoi c m oi c khoi i mà Giáo Hai i tin và gi oi ng đoi y cho con cái mình phoi i tin và tuân gi oi cho đoi c r oi i linh hoi n.

Thoi đoi tín đoi u voi Thiên Chúa Ba Ngôi, Ngôi thoi Hai xuong thoi làm Ngoi oi i sinh b oi i Đoi c Trinh N oi Maria nhiu quyoi n năng c oi a Chúa Thánh Thoi n. Tín đoi u Đoi c M oi troi n đoi i đoi ng trinh và lên troi i c oi hoi n xác, Tín đoi u các Thánh Thông Công, tin xác loài ngoi oi i ngày sau soi ng loi i v.v..

Nhiu voi y , noi u ai ch oi i b oi hay hoai nghi m oi t trong nhiu ng đoi u phoi i tin nói trên thì m oi c toi i r oi i đoi o hay tà giáo, đoi c bi oi t là nhiu ng ai đoi y đoi u gi trái voi i ni oi m tin Kitô Giáo.

Giáo luoi t c oi a Giáo Hai i cũng nói rõ tà giáo hay loi c giáo là " c oi ch oi p phoi nhoi n hay nghi ngoi m oi t chân lý phoi i tin, sau khi đoi c ch oi u phép R oi a toi i ... (x giáo luoi t soi 751)

Trong thoi i Tân oi oi c, Thánh Phao lô đã toi cáo nhiu ng k oi m oi oi n danh Tông Đoi đoi gi oi ng đoi y nhiu ng đoi u sai loi c voi Đoi c tin nhiu sau:

" Đoi u toi làm, toi soi ti oi p toi c làm, đoi nhiu ng k oi muoi n có c oi hoi i toi phu là nhiu ng ngoi oi i ngang hàng voi i chúng toi, không còn có c oi hoi i đó noi a. Vì nhiu ng k oi đó là tông đoi gi oi , là thoi gian x oi o,

đi i l t tông đ c a Chúa Kitô." (2 Cor 11: 12=13)

Thánh Phê rô cũng đã l u ý tín h u v s xu t hi n c a nh ng tiên tri gi , nh ng th y d y sai l m, khi n gây hoang mang cho giáo h u th i s khai nh sau:

" Trong dân cũng đã xu t hi n nh ng ngôn s gi ; gi a anh em cũng v y, s có nh ng th y d y gi hiêu; đó là nh ng k s lén lút đ a vào nh ng tà thuy t đ n t i di t vong..." (2 Pr 2)

Thánh Gioan cũng nói v nguy c có nh ng th y d y không thu c hàng ngũ Tông Đ . Đó là các k ph n Kitô vì chúng s d y nh ng đ i u sai l m, sai l c giáo lý c a Chúa:

"Chúng xu t thân t hàng ngũ chúng ta. Nh ng không ph i là ng i c a chúng ta . Vì n u là ng i c a chúng ta, chúng đã i v i chúng ta.Nh ng nh th m i rõ: Không ph i ai ai cũng là ng i c a chúng ta. 1 Ga 2: 19)

Sau đây là m t vài đ i n hình v nh ng ng i đã d y sai l c giáo lý đ c tin, trong m y th k đ u c a Giáo H i. Đó là Arius, Nestorius và Pelagius :

Arius là m t linh m c Alexandria, đã d y sai l m là Chúa Giê su không cũng b n th và uy quy n v i Chúa Cha, khi xu ng tr n gian làm Con Ng i , sinh b i Đ c Trinh N Maria. Tà thuy t này đã b Công Đ ng Nicaea năm 325 lên án và bác b vì sai l c hoàn toàn v i giáo lý c a Giáo H i v Ba Ngôi Thiên Chúa cùng m t b n th (substance) và oai quy n (dignity) nh nhau.

Cùng chia s sai l m v i Arius là Nestorius, m t linh m c khác Antioch năm 428 A,D cũng phân bi t th n tính (divine nature) và nhân tính (human nature) c a Chúa Kitô, và d y r ng M Maria ch là M v m t nhân tính c a Chúa Kitô mà thôi.!

Tà thuy t này đã b Công Đ ng Ephesus lên án năm 431 vì đã d y sai l m v hai hai b n tính không h tách r i nhau c a Chúa Kitô nh Giáo H i tin và d y không sai l m. T đó Công Đ ng cũng tuyên b M Maria là M Thiên Chúa (Theotokos= God bearer) vì là M th t c a Chúa Kitô, là Ngôi Hai cùng b n th v i Chúa Cha và Chúa Thánh Th n trong M u Nhi m Ba Ngôi M t Thiên Chúa. (Holy Trinity= Three Persons =One God))T đó, Giáo H i cũng d y ph i kính L Đ c M là M Thiên Chúa trong ngày đ u năm đ ng l ch m i năm.

Cùng b lên án v i Nestorius là Pelarius , m t luân lý gia nghiêm kh c đã ph nh n t i Nguyên t original sin) v i l p lu n sai l m là linh h n con ng i do Chúa t o đ ng nên không th v ng m c t i đ c. Do đó, ch nh ng ng i l n(adults) m i c n r a t i, còn tr con thì không c n, vì chúng ch a bi t ph m t i.

2- B i giáo hay ch i Đ o (Apostasy)

Đây là t i r t nghiêm tr ng mà m t ng i đã đ c r a t i, đã tuyên x ng đ c tin nh ng sau đó đã ch i b hoàn toàn đ c tin v Thiên Chúa và v quy n bính c a Giáo H i. Tác gi Th Do Thái đã nói nh sau v t i này:

" Qu th t, nh ng k đã m t l n đ c chi u sáng, đã đ c n m th ân hu b i tr i , đã đ c thông chia Thánh Th n, đã đ c th ng th c L i t t đ p c a Thiên Chúa...nh ng k y mà sa ngã, thì không th đ c đ i m i m t l n n a đ sám h i ăn năn vì h đã t đóng danh Con Thiên Chúa vào th p giá m t l n n a và đã công khai s nh c Ng i..." (Dt 6: 4-8)

Trong th i C u u c, Dân Do Thái m i l n b t trung v i Thiên Chúa , h đã ph m t i này nh ngôn s Giê rê mia đã nói rõ nh sau:

" S gian ác c a ng i ph i s a tr ng i

Hành vi ph n b i c a ng i s tr ng ph t ng i

Ng i ph i bi t, ng i ph i th y r ng

Là b Đ C CHÚA, Thiên Chúa c a ng i

Không còn kính s Ng i, thì th t là x u xa và cay đ ng" (Gr 2: 19)

Tác gi Sách Giô-suê (Joshua) cũng nói nh sau v t i b i giáo:

" ĐO C CHÚA, Thon các thon, chinh Ngoc i biot và It-ra-en cũng phi biot: nu đó là mtt cuc n i loon hay là mtt t i btt trung đ i v i ĐO C CHÚA, thì xin Ngoc i đng cu chúng tôi hôm nay," (Joshua 22: 22)

Thánh Phaolô sau này cũng cñ nh giac các tín h u v nguy cñ ch i Đ o nh sau:

" Tr c đó phi có hi n t ng ch i Đ o, và ngoc i ta s phi th y xu t hi n ngoc i gian ác, đ a h h ng." (Tx 2: 3)

Giáo lu t c a Giáo H i cũng nói rõ " b i giáo là ch i b toàn b đ c tin Kitô giáo." (Giáo lu t s 751)

Nh th , sau khi đ c r a t i đ gia nh p Giáo H i, ai công kh i ch i Đ o, b Đ o, t c ch i b m i ni m tin Kitô Giáo thì m c t i b i giáo nói trên. (x giáo lu t s 751)

3- LY GIÁO (Schism)

Theo ng cñ (etymology) Hy l p thì t "Schism" có nghĩa xé rách ra. Áp đng vào đ i s ng c a Giáo H i, thì t Schism=Ly giáo là hành vi c ý rút ra kh i m i hi p thông tr n v n v i Giáo H i Công Giáo, đ t d i quy n chñ đ t c a Đ c Thánh Cha , là Đ i Di n duy nh t thay m t (Vicar) Chúa Kitô trong S m nh lãnh đ o Giáo H i Công Giáo hoàn v i v i s hi p thông và vâng ph c tr n v n c a Giám M c Đoàn (College of Bishops).

Lich s Giáo H i nghi nh n có hai cuc ly giáo nghiêm tr ng đã x y ra trong n i b Giáo H i Công Giáo Ph ng Tây (Rome) (Western Schism) và gi a Giáo H i Ph ng Tây v i m t s Giáo H i Chính Th ng Đông ph ng (Eastern Orthodox Churches) đ c tóm l c nh sau:

A. Đ i Ly giáo Tây Ph ng (Great Western Schism)

Cuc ly giáo này kéo dài t năm 1378 cho đ n năm 1417.

Nguyên nhân chính là do s tranh ch p c a m t s phe phái trong Giáo H i v ngi Giáo Hoàng La Mã, sau khi Tòa Thánh, d i tri u Đ c Giáo Hoàng Gregory XI r i đô tr l i Roma t Avignon (Pháp) năm 1377.

Th i gian này có ba Giáo Hoàng cũng tranh ngi Giáo Hoàng La mã. Đó là Urban VI Rome, Clement VII (Pháp) quay tr l i Avignon và Alexander V do Công Đng Pisa b u lên năm 1409 nh ng m t năm sau (1410) thì đ c thay th v i Gioan XXIII .Nh ng v này(GioanXXIII),sau đó, l i b coi là ng y Giáo Hoàng (antipope) nên sau này , năm 1958 Đ c Hồng Y Roncali đ c b u lên k v Đ c Thánh Cha Piô XII qua đ i , ngài đã l y lai danh hi u Gioan XXIII cho Giáo H i.

Tr l i ph n trên, Giáo H i m t lúc đã có ba Giáo Hoàng : Urban VI Rome, Clement VII Avignon và Gioan XXIII (ng y giáo hoàng).

Sau nhi u c g ng đ i u đnh gi a các phe tranh tr p, cu i cùng Công Đng Constance (1414-18) đã b u đ c Giáo Hoàng m i cho Giáo H i . Đó là H ng Y Oddo Colona, m t giáo dân ch a có ch c linh m c và giám m c. Nên sau khi đ c b u, ngài đã đ c ch u ch c linh m c và giám m c tr c khi đng quang đ tr thành Giáo Hoàng Martin V ngày 21 tháng 11 năm 1417. Công Đng cũng ch p nh n s t ch c c a hai giáo hoàng, m t Avignon , m t Rome và tru t ph ng y giáo hoàng Gioan XXIII, ch m đ t cuc ly giáo Tây Ph ng kéo dài t năm 1378 đ n 1417 mà nguyên nhân ch i vì có s tranh ch p gi a các phe phái trong n i b Giáo H i Tây Ph ng (Rome) v ngi v Giáo Hoàng Rôma..

B- Ly giáo Đông Tây (Eastern Schism)

Đây là v t th ng to l n và kéo dài lâu nh t t năm 1054 cho đ n nay mà v n ch a có c may hàn g n.

Đó là cuc ly giáo gi a Giáo H i Công Giáo La Mã ph ng tây và m t s các Giáo H i Chính Th ng Đông Ph ng do Th ng Ph Giáo Ch Contantinople (Hy L p) c m đ u.Nguyên

nhân thì có nhiều, nhưng điểm tín lý quan trọng nhất hòa là từ ngữ Filioque (and from the Son) trong Kinh Tin Kính Nicene của Giáo Hội Công Giáo tuyên xưng Chúa Thánh Thần bởi Chúa Cha và Chúa Con mà ra. Về mặt quy định bình, các Giáo Hội Đông Phương hiệp thông với Tòa Thánh ở Phn Constantinople Hy Lạp không công nhận vai trò Đại Diện Chúa Kitô của Đc Giáo Hoàng La Mã trong việc lãnh đạo Giáo Hội, và đây là điểm khó hòa giải nhất giữa Constantinople xưa và Istanbul nay (Thổ Nhĩ Kỳ) với Roma cho đến nay. Hai bên đã ra văn tuyên bố thông (anathemas) cho nhau từ năm 1054. Nhưng văn này đã được đôi bên tháo gỡ sau cuộc gặp gỡ lịch sử giữa Thánh Phn Giáo Chn Chính thống Hy Lạp là Athenagoras I và Đc Thánh Cha Phaolô VI năm 1966. Hai Giáo Hội Công Giáo La Mã và Chính Thống Đông Phương đều có chung nguồn gốc Tông Đc (Apostolic succession) vì cũng là kết quả truyền giáo của hai Thánh Phêrô (ở Tây phương) và Anrê em ngài ở Đông Phương. Vì thế cả hai Giáo Hội đều có những bí tích hiệp hiệp như nhau.

Ngoài các Giáo Hội Chính Thống Đông Phương, còn có các giáo phái Tin Lành (Protestantism) và Anh giáo (Anglican Comm) là những nhóm Kitô Giáo đã tự ý tách khỏi Giáo Hội Công Giáo La Mã từ thế kỷ 16 đến nay- qua biến cố mà danh là " những cuộc cải cách tôn giáo religious reforms" do Martin Luther khởi đầu năm 1517 ở Đc và cũng chính là khởi đầu hiệp thông với Giáo Hội Công Giáo vì những nguyên do quy định bình và một vài điểm tín lý, và phn văn. Nhưng vậy, ai đã gia nhập Giáo Hội qua Phép Rửa mà bỏ Đc để quay sang một tôn giáo khác thì mất tính liên lạc trên đây, kể cả những nhóm có ý tách ra khỏi hiệp thông với Giáo Hội vì lý do riêng của họ.

Tuy nhiên, để thể hiện chí muốn hiệp nhất Kitô Giáo, Giáo Hội Công Giáo không lên án những anh em ly khai và luôn hiệp thông với họ với niềm mong đợi được hiệp nhất (unity) và hiệp thông trọn vẹn (full comm) với các anh em cùng tin Chúa Kitô và giáo lý của Chúa những đang ở bên ngoài Giáo Hội Công Giáo.

Đu vậy, các giáo phái xưa như tà giáo, bđi giáo và ly giáo vẫn bị coi là những kẻ dị đoan và tuyên bố thông tin kết (được ng nhiên mở c v) dành riêng cho Đc Thánh Cha quy định tháo gỡ.(x. giáo luật s 1364& 1)

Chúng mong những gì đáp trên thm a mãi các câu hỏi đi t ra.Amen.

Lm Phanxicô Xaviê Ngô Tôn Huân.
